

ת"פ 37894/05/15 - מדינת ישראל נגד נועם ניר

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 37894-05-15 מדינת ישראל נ' ניר

בפני כבוד השופט איתי הרמלין

בעניין: מדינת ישראל

ע"י עו"ד מיכל פלח

המאשימה

נגד

נועם ניר

ע"י עו"ד מירב בן שבת

הנאשם

הכרעת דין

החלטתי לזכות את הנאשם מן העבירה של החזקת סכין שלא כדין ולהרשיעו בעבירה של איומים. זאת, מן הנימוקים שיפורטו להלן.

1. נגד הנאשם הוגש כתב אישום שבו מיוחסות לו עבירה של איומים לפי סעיף 192 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 ועבירה של החזקת סכין שלא כדין לפי סעיף 186(א) לאותו חוק. זאת, משום שלפי הנתען בכתב האישום, ביום 25.2.2014 בסביבות השעה 13:00 אמר לגב' תפארת מילשטיין את המשפט: "את רוצה שאני אדקור אותך?" תוך שהוא שולף סכין ופותח את להבו. זאת, אחרי שגב' מילשטיין העירה לו ברחוב אודות התנהגותו כלפי אמו שהייתה עמו. עוד נטען בכתב האישום שהחזקת הסכין לא הייתה למטרה כשרה, כיוון שהנאשם אמר בחקירתו שהחזיקו להגנה עצמית.

הראיות המרכזיות:

2. בעדותה בפני סיפרה גב' מילשטיין שביום האירוע ישבה בתחנת אוטובוס ברחוב ז'בוטינסקי בבני ברק בעת שהנאשם הגיע למקום מלווה באישה מבוגרת. לדבריה, הנאשם צעק על אותה אישה וגידף אותה. היא עצמה זזה הצדה ואמרה לו: "אתה רוצה שאני אזמין לך משטרה?" בתגובה שלף הנאשם סכין או אולר ואמר לה: "את רוצה שאני אדקור אותך?" היא פחדה והתרחקה מן המקום. אחר כך פנתה אליה שוטרת שלא הייתה במדים, ביררה איתה פרטים, ושאלה אותה אם היא רוצה להגיש תלונה. בהמשך אכן הגישה תלונה. בחקירתה הנגדית ציינה גב' מילשטיין שהסכין הופנה כלפיה תוך פתיחת להבו באופן חלקי (בכך אימצה את עדותה במשטרה, שגם הוגשה בהסכמה). [1]

3. כתחליף לעדותה הראשית של השוטרת זהבה דבורקין הוגש לי מזכרה (ת/1). לפי האמור במזכר, ביום

האירוע, בעת שישבה במסעדה ברחוב ז'בוטינסקי בבני ברק, שמעה השוטרת צעקות מחוץ למסעדה, ואדם שנכנס למסעדה אמר כי אדם שעמד בתחנת אוטובוס סמוכה איים על בחורה בסכין. בעקבות דברים אלה יצאה השוטרת מן המסעדה ופגשה בגב' מילשטיין, שאמרה לה שהנאשם איים עליה באולר קטן (גב' מילשטיין הצביעה בפניה על הנאשם). בעקבות דבריה של גב' מילשטיין פנתה השוטרת לנאשם, הזדהתה בפניו, וביקשה ממנו לרוקן את כיסיו (בחקירת הנגדית הסבירה כי כשוטרת-אישה "אינה יכולה" לעשות חיפוש על גבר). הנאשם הוציא מהכיס גז מדמיע ופלייר (pliers- מלקחת), שאותם תפסה השוטרת.

4. הפלייר שהוגש לבחינתי (ת/2) הוא חיקוי זול של הפליירים המפורסמים של חברת לדרמן, שהעניקו לכלי זה את שמו הגנרי. בידיתו של הפלייר מותקן להב מתקפל של אולר. הלהב קטן יחסית, רופף ובלתי מתקבע.

5. בדומה לדבריו בעדותו במשטרה (ת/8) הנאשם העיד בפני כי אמנם היה במקום הרלבנטי בשעה הרלבנטית, ואכן פנתה אליו שוטרת וקיבלה ממנו את הפלייר שלו. הנאשם גם אישר שהיה במקום עם אמו, אך "נראה לו" שהוא לא צעק עליה [2]. הנאשם הכחיש כל אינטראקציה עם גב' מילשטיין, שלטענתו פגש לראשונה בעת שהעידה בבית המשפט. כשנשאל האם יש לו הסבר מדוע שגב' מילשטיין תטפול עליו עלילה השיב הנאשם ש"צריך לשאול אותה, אולי היא תגיד את האמת. אולי היא מחפשת בעל, לבחורות יש כל מיני שיטות כשהן רוצות חתונות" [3], "יכול להיות שזה על רקע חתונתי" ו"יכול להיות שהיא סטוקרית ועוקבת אחרי, אולי ראתה אותי בעבודה" [4] (כך ידעה לפי השערות שהיא מחזיק פלייר-אולר).

6. הנאשם העיד בפני שהוא עוסק במכירת ציוד מחנאות, ואת הפלייר שנמצא אצלו הוא נושא כדי להיעזר בו בעיקר בתליית מודעות של העסק על לוחות מודעות - הפלייר משמש להוצאת נעצים מלוחות המודעות. בחקירתו במשטרה נשאל הנאשם: "לאיזה מטרה אתה מחזיק גז מדמיע ואולר?" והשיב: "הגנה עצמית". **ואולם, השוטר שגבה את העדות מן הנאשם אישר בעדותו בבית המשפט שכאשר חקר את הנאשם הוא קשר את החזקת הסכין לעבודתו "בעניין אוהלים" [5] (כלומר ההודעה שרשם החוקר אינה משקפת את כל שאמר לו הנאשם).**

ממצאים עובדתיים:

7. לאחר ששמעתי את העדויות וקראתי את הראיות הכתובות השתכנעתי ברמה הנדרשת במשפט הפלילי כי עדותה של גב' מילשטיין היא נכונה ואמיתית. זאת, אף מבלי להסתמך על כך שעדותה של גב' מילשטיין במשטרה הוגשה על ידי התביעה בהסכמת ההגנה. גב' מילשטיין העידה בבית המשפט עדות סדורה וקוהרנטית, בלי כל ניסיון להעצים את אשמת הנאשם. כך למשל סיפרה כי הנאשם פתח את להב הפלייר-אולר רק באופן חלקי. העדות גם התאפיינה בכנות שבאה לידי ביטוי בכך שהעדה אמרה שחלק מהפרטים השתכחו ממנה עד עדותה במשפט, והיא נסמכת על עדותה במשטרה (כך למשל לגבי נוסח דברי האיום). אינני מוצא כל חשיבות לכך שאת דברי האיום פירטה בחקירתה במשטרה רק

בתגובה לשאלת החוקר אם הנאשם אמר לה דבר מה. מן הסתם השימוש בסכין הפחיד אותה יותר מאשר הדברים שנלוו אליו, ולכן התייחסה אליו בראשית דבריה. לדברים אלה יש להוסיף כי לגב' מילשטיין אין כל היכרות עם הנאשם, ולא הייתה כל סיבה שתטפול עליו עלילה. השערתו של הנאשם בעניין זה, כאילו גב' מילשטיין הייתה מעוניינת בו כחתן, ולכן טפלה עליו עלילה, היא השערה חסרת יסוד ובלתי מתקבלת על הדעת. העובדה שהנאשם היה במקום עם אמו המבוגרת מחזקת את תלונתה של גב' מילשטיין. גם העובדה שאין מחלוקת כי הנאשם החזיק בכיסו אולר מחזקת את עדותה של גב' מילשטיין, ואני דוחה את השערתו של הנאשם שגב' מילשטיין ידעה שיש לו אולר כיוון שעקבה אחריו בעבודתו (אציין שבעקבות עדותו של הנאשם בבית המשפט הפניתי אותו בהסכמתו לבדיקה פסיכיאטרית, שבה נמצא שאינו לוקה בנפשו).

8. כלומר, אני קובע עובדתית שבמקום ובמועד האמורים בכתב האישום, לאחר שגב' מילשטיין שאלה את הנאשם אם "הוא רוצה שתקרא למשטרה" בשל התנהגותו כלפי אמו, הוא הפנה לכיוונה את הפלייר-אולר שהיה אצלו, החל לפתוח את להבו, ושאל אותה אם היא רוצה שידקור אותה.

9. אשר לסכין ולמטרת החזקתו. ראשית, אביא את נוסחיהם של סעיפי החוק הרלבנטיים בחוק העונשין - הקובעים את הגדרותיהם של סכין ואולר ואת החזקות לעניין מטרת החזקתם:

184. הגדרות

לענין סימן זה -

"סכין" - כלי בעל להב או כלי אחר שסוגל לדקור או לחתוך;

"אולר" - סכין מתקפלת שאורך להבה אינו עולה על עשרה סנטימטרים ושלא ניתן להפכה, בעזרת קפיץ או באמצעי אחר, לסכין שלהבה קבוע;

186. החזקת אגרופן או סכין שלא כדין

(א) המחזיק אגרופן או סכין מחוץ לתחום ביתו או חצריו ולא הוכיח כי החזיקם למטרה כשרה, דינו - מאסר חמש שנים.

(ב) לענין סעיף זה, חזקה היא כי החזקת אולר הנה למטרה כשרה. החזקה לפי סעיף קטן זה לא תחול על החזקת אולר במוסדות חינוך או במקומות אחרים, הכל כמפורט בתוספת השניה, או בסמוך אליהם.

10. בחינה בלתי אמצעית של החפץ שנתפס והוגש לבית המשפט מלמדת שהפלייר שנתפס אצל הנאשם הוא בגדר אולר כהגדרתו בסעיף 184 לחוק, שכן שיש בו סכין מתקפל שלהבו קצר מ-10 ס"מ והוא אינו מתקבע. כיוון שמדובר באולר, קמה חזקה שהוא הוחזק למטרה כשרה. כאמור לעיל, החוקר שכתב את הודעת הנאשם בחקירה הודה כי ההודעה הכתובה אינה משקפת באופן מלא את הדברים שאמר הנאשם בחקירה אודות מטרת החזקת הסכין, ובכך יש כדי להקשות מאד על התביעה בסתירת החזקה החוקית אודות כשרות החזקת האולר (אין לצפות שכאשר הנאשם מעיד בבית המשפט יותר משנתיים לאחר האירוע יזכור לשחזר במדויק את סדרי עבודתו ביום הרלבנטי - הסבריו היו צריכים להיות מתועדים על ידי החוקר בהודעה). עוד יש לציין שבעדותו במשטרה הזכיר הנאשם מטרה של "הגנה

עצמית" רק בתשובה לשאלה שכרכה את החזקתו של הפלייר-אולר עם החזקת גז מדמיע, שמן הסתם אכן הוחזק להגנה עצמית, ולכן אין לתשובה זו כל משמעות. זאת ועוד, העובדה שהחוקר אישר בפני שגם בעדותו במשטרה אמר הנאשם שהחזקת הפלייר-אולר היא לצרכי עבודתו ומשום מה החוקר לא כתב זאת, נוטלת לחלוטין את העוקץ מתשובה זו, ככל שהיא נוגעת לפלייר-אולר. גם לעובדה שהנאשם הסביר במשפט כי ניתן להשתמש בפלייר-אולר להגנה עצמית כמו בכיסא, אין כל ערך מפליל, כיוון שמדובר היה בהסבר תיאורטי בלבד. יתר על כן, בהתבסס על בחינה בלתי אמצעית של האולר המדובר, שהוא בעיקרו של דבר פלייר שבידיתו להב קטן, רופף, שאינו מתקבע, ושלא בקלות ניתן להשתמש בו כדי לפגוע פיזית באדם אחר, ובהתחשב בכך שגרסתו של הנאשם בעניין זה היתה הגיונית ואמינה בעיני, אני מקבל עובדתית את טענת הנאשם שהחזיק בפלייר-אולר מחוץ לביתו לצרכי עבודתו. בשורה התחתונה, אני קובע שהתביעה לא סתרה את החזקה שהפלייר-אולר הוחזק מחוץ לבית למטרה כשרה, שהיא צרכי עבודתו של הנאשם. בנסיבות אלה איני מוצא מקום להתייחס לעמדת הפסיקה אשר להחזקת סכין למטרה של הגנה עצמית. בפרק הניתוח המשפטי שלהלן אתייחס לטענתה החלופית של התביעה, שלפיה גם אם במקור הוחזק הסכין למטרה כשרה, הרי שעצם השימוש בסכין לשם איום מצדיק הרשעה גם בעבירה של החזקת סכין שלא כדין.

ניתוח משפטי:

חוקיות החיפוש:

11. הסניגורית טענה בסיכומיה כי בקשתה של השוטרת דבורקין מן הנאשם שיוציא את החפצים מכיסיו היא בגדר חיפוש, ובכך הצדק עמה. הסניגורית לא כפרה בכך שהיה יסוד סביר לחשדה של השוטרת שהנאשם נושא אולר בטרם פנתה אליו והזהדה בפניו כשוטרת, ושהייתה עילה ל"חיפוש באדם" לפי הוראות סעיפים 25 ו-29 **לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], תשכ"ט-1969**. טענתה של הסניגורית הייתה כי השוטרת לא הייתה בתפקיד בעת שערכה את החיפוש, וכיוון שהשוטרת העידה כי כשוטרת-אישה היא "אינה יכולה" לערוך חיפוש על גבר, היה עליה (לטענת הסניגורית) לעכב את הנאשם במקום עד שיגיע שוטר גבר, שיערוך את החיפוש.

12. איני מקבל את טענות ההגנה בעניין זה. ראשית, אני סבור כי שוטר בחופשה אינו מתפרק מכל סמכויותיו כשוטר. האינטרס הציבורי הוא ששוטר בחופשה יוכל לטפל בעניינים המצדיקים מעורבות דחופה לשם הבטחת בטחון הציבור - כגון התמודדות עם איום בסכין ברחוב כפי שאירע במקרה זה. כמובן, מעורבות שכזו צריכה להיעשות באופן זהיר, כפי שעשתה השוטרת דבורקין שהציגה בפני הנאשם כדבר ראשון את תעודת השוטר שלה. אשר לחיפוש של אישה על גבר - מדובר בהגבלות שכאשר הן קיימות מקורן ברצון למנוע מגע לא הכרחי בין המינים: מגע פיזי או פגיעה בפרטיות כמו במקרים של חיפוש חיצוני או חיפוש פנימי כמובנם **בחוק סדר הדין הפלילי (חיפוש בגוף ונטילת אמצעי זיהוי), תשנ"ו-1996** (שלגביהם ההגבלה קבועה בחוק עצמו). לנוכח תכליתו, ברור שהגבלות אלה אינן רלבנטיות לבקשה של שוטרת מחשוד לרוקן את כיסיו.

13. על כל אלה יש להוסיף כי במקרה זה הנאשם רק נשכר מבחינה ראייתית מכך שהפלייר-אולר שנתפס אצלו הוצג לי, שכן עדותה של המתלוננת הייתה כה משכנעת שגם בלי תפיסת האולר ניתן היה לבסס עליה הרשעה. באותה שעה, האפשרות שניתנה לי לבחון באופן בלתי אמצעי את החפץ שנתפס הייתה בעלת משקל רב בכך שקבעתי כי מדובר באולר כמובנו בחוק ושלא נסתרה החזקה שהוא הוחזק למטרה כשרה.

עבירת האיומים:

14. סעיף העבירה הרלבנטי בחוק העונשין קובע כך:

192. איומים

המאיים על אדם בכל דרך שהיא בפגיעה שלא כדין בגופו, בחירותו, בנכסיו, בשמו הטוב או בפרנסתו, שלו או של אדם אחר, בכוונה להפחיד את האדם או להקניטו, דינו - מאסר שלוש שנים.

15. במקרה המובהק ביותר שלה עבירת האיומים לפי סעיף 192 לחוק העונשין עוסקת באדם "המאיים על אדם בכל דרך שהיא בפגיעה שלא כדין בגופו... בכוונה להפחיד את האדם או להקניטו". אין ספק שהנאשם, שכפי שקבעתי לעיל הפנה לעבר גב' מילשטיין סכין, החל לפתוח את להבו, ושאל אותה אם היא רוצה שידקור אותה, איים עליה בכך בפגיעה שלא כדין בגופה, וזאת בכוונה להפחידה או להקניטה. זאת, שהרי מדובר במעשה ובדברים מפחידים מבחינה אובייקטיבית, וחזקה שמי שעושה מעשים שכאלה ואומר דברים שכאלה מתכוון להפחיד או להקניט את מי שהם מופנים כלפיו (לניתוח של יסודות עבירת האיומים ותחולת הלכת הצפיות בעניינה ראו: ע"פ 103/88 **משה ליכטמן נ' מדינת ישראל** (1989) וע"פ 2038/04 **שמואל לם נ' מדינת ישראל** (2006)) הואיל וכך, אני מרשע את הנאשם בעבירה של איומים לפי סעיף 192 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (לפי הנסיבות המפורטות בכתב האישום כפי שהוכחו בפני כמפורט לעיל).

העבירה של החזקת סכין שלא כדין:

16. אשר לעבירה של החזקת סכין שלא כדין - עובדתית קבעתי כאמור לעיל שהתביעה לא סתרה את החזקה הקבועה בחוק אודות מטרת ההחזקה המקורית של הפלייר-אולר כמטרה כשרה.

17. התביעה הוסיפה וטענה כטענה חלופית כי עצם העובדה שהנאשם השתמש בסכין לשם איום מחייבת הרשעתו גם בעבירה של החזקת סכין שלא כדין, כיוון שאיום הוא מטרה שאינה כשרה, ובעת שהנאשם השתמש בסכין לשם איום הוא החזיק בסכין. התביעה הפנתה בעניין זה לשתי התייחסויות לקונויות

בפסיקת בתי משפט שלום: הראשונה, בפסק דינו של השופט אורי בן דור בת"פ (ירושלים) 33785-06-10 **מדינת ישראל נ' אברהם כהן** (2011), שבו אושר הסדר טיעון והשנייה בפסק דינה של השופטת הדסה נאור בת"פ (תל אביב) 24166-09-13 **מדינת ישראל נ' דניאל סרור** (2016). לאחר שבחנתי טענה זו של התביעה, החלטתי לדחות אותה מן הסיבות שאפרט להלן.

18. כפי שמגדיר גבריאלי לוי (בעקבות אחרים), עבירות החזקה הן "עבירות מנע" (ראו: גבריאלי לוי, **תורת**

דיני העונשין, כרך א, פרק 2.1.2, עמ' 587). כך בענייננו, החזקת הסכין מחוץ לבית בפני עצמה אינה גורמת כל נזק; העבירה של החזקת סכין שלא כדין לא נועדה למנוע נזק ישיר מהחזקת הסכין מחוץ לבית, אלא למנוע מהנאשם לגרום נזק תוך שימוש בסכין. אם כשלה המניעה, והנאשם השתמש בסכין באופן פסול, ניתן להאשימו בביצוע העבירה הספציפית הנוגעת לשימוש המזיק בסכין.

19. כמובן, במקרים רבים אדם שמתמש שימוש מזיק בסכין, החזיק בו מראש מחוץ לביתו למטרה שאינה

כשרה. במקרים שכאלה אין מניעה מבחינת פרשנות העבירה להאשים אדם זה גם בעבירה הקשורה בשימוש האסור בסכין וגם בהחזקת סכין שלא כדין. כלומר, במקרים שכאלה השאלה אם להאשים רק בעבירה הקשורה בשימוש בסכין או גם בעבירה של החזקת סכין שלא כדין היא שאלה של מדיניות משפטית בלבד.

20. במקרים אחרים אדם יוצא את ביתו כשהוא מחזיק סכין למטרה כשרה, אך לאחר מכן משתנה אצלו

מטרת ההחזקה מחוץ לבית למטרה פסולה. גם במקרים מעין אלה ניתן יהיה להרשיעו מבחינת פרשנות העבירה בעבירה של החזקת סכין שלא כדין.

21. יתר על כן, במישור הראייתי העובדה שאדם משתמש בסכין שלא כדין מהווה ראיה נגדו אשר למטרה

המקורית להחזקת הסכין, ויהיה עליו להתמודד במישור זה להוכחת המטרה הכשרה.

22. השאלה העולה במקרה שבפני היא אחרת - האם ניתן להרשיע בעבירה של החזקת סכין שלא כדין

אדם שהחזיק את הסכין מחוץ לביתו למטרה כשרה, אך ברגע מסוים במהלך אותה החזקה למטרה כשרה השתמש בו באופן אסור (בלי שהמטרה הכשרה נזנחה)?

23. לשם הדוגמה ניתן לחשוב על שני חברים היושבים לאכול על שולחן פיקניק בשדה. במהלך הארוחה

מעיר אחד מהם לחברו על אופן אכילתו, ובתגובה חותך אותו חברו קלות בגב כף היד באמצעות סכין האוכל שלו, וחוזר לאכול. כמובן, ניתן יהיה להרשיע את החותך בעבירה של פציעה, אך האם ניתן יהיה להרשיעו גם בהחזקת סכין שלא כדין? ומה לגבי מקרה שבו במהלך תחרות סייף הנערכת תחת כיפת השמים, אחד המתחרים דוקר את השופט כתגובה לכך שהאחרון פסק נקודה לטובת מתחרהו? גם כאן ניתן יהיה להרשיע את התוקף בעבירה ממשפחת עבירות התקיפה, אך האם ניתן יהיה להרשיעו בעבירה של החזקת סכין שלא כדין?

24. תשובתי לשאלות דלעיל היא שלילית.

25. דומה כי טענת התביעה בעניין פרשנות הסעיף קשורה לכך שהוא משתמש בפועל "מחזיק" שיכול להתפרש בשפה העברית במובן קונקרטי של אחיזה פיזית (באנגלית - to hold במובנו המצומצם) ובמובן מופשט הקשור ביכולת השליטה בחפץ (באנגלית - to possess). נדמה כי כיוון שהנאשם אחז בפלייר-אולר בידו בשעה שאיים על המתלוננת התביעה סבורה כי הוא "החזיקו שלא למטרה כשרה".

26. אין כל ספק שההחזקה שבה עוסק חוק העונשין היא ההחזקה במובן של יכולת השליטה (possession) - ראו ע"פ 250/84 דן הוכשטט נ' מדינת ישראל (1986). פעולת ההחזקה מוגדרת בסעיף 34 כד לחוק העונשין כך -

"החזקה" - שליטתו של אדם בדבר המצוי בידו, בידו של אחר או בכל מקום שהוא, בין שהמקום שייך לו ובין אם לאו; ודבר המצוי בידם או בהחזקתם של אחד או כמה מבני חבורה בידיעתם ובהסכמתם של השאר יראו כמצוי בידם ובהחזקתם של כל אחד מהם ושל כולם כאחד.

27. כמובן, המקרה של אחיזה פיזית בחפץ הוא מקרה מובהק שיש בו גם יכולת שליטה בחפץ. עם זאת, אחיזת הסכין על ידי הנאשם בעת שאיים על המתלוננת אין היא ההחזקה הרלבנטית לסעיף 186 לחוק. הסעיף מתייחס כאמור לעיל למי ש"מחזיק אגרופן או סכין מחוץ לתחום ביתו או חצריו ולא הוכיח כי החזיקם למטרה כשרה". **תכליתו של הסעיף היא למנוע מאנשים לשאת סכין מחוץ לבית (להחזיקו על גופם, במכוניתם וכדומה)**. תכלית זו, כמו גם ההיסטוריה החקיקתית של האיסור והמשפט המשווה שאביא בהמשך הכרעת הדין מעלים שהשאלה הרלבנטית לשם הכרעה בשאלה האם הסכין הוחזק מחוץ לבית למטרה כשרה היא מדוע היה אצל הנאשם סכין מחוץ לביתו ולא מה הוא עשה בסכין ברגע מסוים.

28. מקורו של סעיף 186 הוא **בפקודת החוק הפלילי 1936**^[6], שבה נקבע (בנוסח העברי) -

91. סכינים

כל אדם אשר בכל מחוז, אזור או מקום שהנציב העליון הטיל עליהם הוראות סעיף זה, ישא או יחגור כל סכין מחוץ לביתו הוא, יאשם בעוון ויהיה צפוי למאסר שנה אחת:
בתנאי ששום אדם לא יחשב כאילו עבר עברה על סעיף זה, אם יוכיח שנשא או חגר סכין כזה מחוץ לביתו שלו לשם איזו מטרה חוקית שלשמה היה צורך בסכין.

כפי שניתן לראות, החריג לאחריות הפלילית בסעיף זה נגע לסיבה לנשיאת הסכין מחוץ לבית ולא לשימוש בו בפועל

29. כשנחקק חוק העונשין בשנת 1977[7] נוסחה העבירה באופן דומה:

186. סכינים

(א) הנושא סכין מחוץ לתחום ביתו או חצריו... ולא הוכיח שהסכין הייתה דרושה לו למטרה כשרה, דינו - מאסר שנה אחת.

גם בנוסח זה ברור כי החריג לאחריות על נשיאת סכין מחוץ לבית לא נוגע לשימוש שעשה אדם בסכין אלא לשאלה אם הייתה הצדקה לנשיאתו מחוץ לבית.

30. רק בתיקון 33 לחוק העונשין משנת 1991[8] הוחלף נוסח זה בנוסח הקיים היום שעניינו במי שמחזיק סכין ולא רק במי שנושא סכין (בהמשך הוסף לחוק גם האיסור להחזיק אגרופן):

186. החזקת סכין שלא כדין

(א) המחזיק סכין מחוץ לתחום ביתו או חצריו ולא הוכיח כי החזיקה למטרה כשרה, דינו - מאסר חמש שנים.

31. עיון בהצעת החוק לתיקון זה[9] מלמד כי המחוקק לא ייחס כל משמעות מיוחדת להחלפת הפעלים "נושא" ו"דרוש" בפועל "מחזיק". אין כל התייחסות להחלפה זו בדברי ההסבר להצעת החוק שכוללים שלל נימוקים לצורך בתיקון החוק (כגון החמרת הענישה והמרת החזקה החלוטה שאולר מוחזק למטרה כשרה בחזקה ניתנת לסתירה).

32. אכן נוסחו של סעיף 186 לחוק העונשין דהיום רחב יותר מאשר ניסוחו המקורי ומאשר זה של סעיף 91 לפקודת החוק הפלילי, בכך שאין הוא עוסק רק בנשיאת סכין או חגירתו, אלא גם בהחזקת הסכין במובן המופשט והרחב יותר (כך למשל התפרשה המצאות סכין במכונתם של נאשמים כהחזקה מחוץ לבית לעניין סעיף זה). עם זאת, החלפת הפועל "דרוש" בחלקו השני של הסעיף במונח "החזקה" נראית כעניין סגנוני בלבד שמטרתו יצירת אחידות בתוך הסעיף - כלומר, שימוש באותו מונח בשני חלקי הסעיף. נראה בבירור שניסוחו החדש של הסעיף לא נועד לשנות את אופן בחינת כשרות המטרה. כלומר, מה שנבחן גם בהקשר של סעיף 186 לחוק העונשין בניסוחו כיום הוא הסיבה לכך שהסכין נמצא מחוץ לביתו של הנאשם, ולא השימוש הרגעי שנעשה בסכין (עם זאת ראו הערותי בפסקאות 19-21 לעיל).

33. חקיקה בניסוח פשוט יותר המבהיר את תכליתו של הסעיף כפי שהסברתיה לעיל ניתן למצוא בחוק הפלילי הקל כיום באנגליה ובוויילס (Criminal Justice Act 1988) -

Offence of having article with blade or point in public place.139

Subject to subsections (4) and (5) below, any person who has an article to which (1) this section applies with him in a public place shall be guilty of an offence
Subject to subsection (3) below, this section applies to any article which has a (2) blade or is sharply pointed except a folding pocketknife
This section applies to a folding pocketknife if the cutting edge of its blade (3) exceeds 3 inches
It shall be a defence for a person charged with an offence under this section to (4) prove that he had good reason or lawful authority for having the article with him in a public place

34. ניסוחו של הסעיף האנגלי דומה אך שונה מניסוחו של זה הישראלי, כיוון שאין הוא משתמש בפועל "מחזיק" (possessing) אלא עוסק בפשטות בהמצאות הסכין אצל הנאשם במקום ציבורי (having with him).

35. על אף הניסוח השונה של סעיפי העבירות בחוק הישראלי ובחוק האנגלי אני סבור כי תכליתם היא זהה, והיא מניעת המצאות הסכין מחוץ לבית, ולכן גם אופן הבחינה של המטרה הכשרה המוזכרת בסעיף 186 לחוק העונשין זהה להצדקה לנשיאת הסכין במקום ציבורי שאליה מתייחס סעיף 139 לחוק האנגלי (good reason ... for having the article with him in a public place).

36. מכל האמור לעיל עולה שאמנם, כאמור לעיל, השאלה הרלבנטית לענייננו היא האם הייתה הצדקה לכך שהנאשם נשא סכין מחוץ לביתו ולא מה עשה בו הנאשם ברגע מסוים. במקרה שבפני, כפי שפירטתי לעיל, נשא הנאשם את הפלייר-אולר מחוץ לביתו כדי להשתמש בו בעבודתו - וזוהי מטרה כשרה להחזקתו מחוץ לבית (יש לציין שבסעיף 139(5) החוק האנגלי אף מתייחס מפורשות לסיבה זו כסיבה מוצדקת לנשיאת סכין מחוץ לבית וכך מקובל גם בפסיקה הישראלית). העובדה שברגע מסוים השתמש הנאשם בפלייר-אולר שלא כדין, אינה שוללת במקרה זה את העובדה שהוא הוחזק מחוץ לבית למטרה כשרה.

37. לפני סיום אציין שהעבירה של החזקת סכין שלא כדין נועדה לתפקד כעבירה עצמאית ולא כנסיבה מחמירה של עבירות אחרות (סעיף 186 אינו סעיף מקביל לסעיף 144 לחוק העונשין שקובע כי ביצועה של עבירה מתוך מניע גזעני היא נסיבה המחמירה את עונש המקסימום בשורה ארוכה של עבירות). אין ספק שאיום תוך שימוש בסכין, חמור יותר מאיום מילולי בלבד, אך עובדה זו כמובן מוצאת את ביטוייה בעת שגגזר עונשו של המאיים בגין עבירת האיומים שהעונש הקבוע בגינה בחוק הוא עונש מקסימום. זאת, שהרי נסיבות ביצוע העבירה לרבות הנזק הפוטנציאלי והנזק בפועל מן העבירה (כאן -

מידת הפחד של המאויים) נלקחות בחשבון בעת שנקבע מתחם העונש ההולם (כך לפי סעיף 40ט לחוק העונשין).

38. עוד יש להסביר שעונש המקסימום החמור שנקבע בחוק בגין העבירה של החזקת סכין שלא כדין קשור בכך שאיסור זה נועד למנוע מאנשים לא רק את האפשרות להשתמש בסכין לשם איום, אלא למנוע גם את האפשרות של שימוש בסכין לביצוען של עבירות אחרות, ובהן העבירות החמורות ביותר של רצח, הריגה וחבלה בכוונה מחמירה.

39. מכל האמור לעיל עולה כי הנאשם שהחזיק את הפלייר-אולר מחוץ לביתו למטרה כשרה, לא עבר עבירה של החזקת סכין שלא כדין, ולכן אני מזכה אותו מעבירה זו.

ניתנה היום, 31 באוקטובר 2016, במעמד הצדדים

[1] עמ' 6 לפרוטוקול הדיון מיום 24.5.2016 בשורות 16 ואילך. ת/6, עמ' 1, ש' 6.

[2] פרוטוקול הדיון מ-30.5.2016, עמ' 9, ש' 16 ואילך

[3] פרוטוקול הדיון מ-30.5.2016, עמ' 8, ש' 2 ואילך.

[4] פרוטוקול הדיון מ-30.5.2016, עמ' 10, ש' 7 ואילך.

[5] פרוטוקול הדיון מ-30.5.2016, עמ' 7, ש' 13-15

[6] תוספת מס' 1 לעיתון הרשמי, גליון מיוחד, 652, מיום 14.12.1936.

[7] ס"ח תשל"ז מס' 864, מיום 4.8.1977, עמ' 226.

[8] ס"ח תשנ"א, מס' 1361, מיום 26.6.1991, עמ' 176.

[9] ה"ח תשנ"א, מס' 2050, עמ' 194.